

HET BELGISCH TREKPAARD ZIJN GESCHIEDENIS: ENKELE GETUIGENIS- SEN EN EEN MUSEUM IN VOLLEZELE

Luc Devriese

Samenvatting

De roem van België op paardengebied is zonder de minste twijfel het zware trekpaard, de Ardenner en het Vlaams Trekpaard die hun eigen promotoren kennen. De faam daarvan gaat ver in de tijd terug. In deze bijdrage twee getuigenissen, een uit de zestiende en een uit de vroege negentiende eeuw, die er niet om liegen, schiedenis in ere houdt.

Marcus van Vaernewijck in 1568

*De Vlaemsche en andere Nederlandsche peerden zijn sterker en bequaemer tot den oorlog als de gene die men ergens elders vind. Al hebben de Denemarckers, ten, en sterkte wyken aen de Vlaemsche en Nerderlandsche. Zo schreef in 1568 de, overigens wel eens chauvinistische Gentse kroniekschrijver Marcus van Vaernewyck (1518-1569) in zijn *Historie van Belgis / Den spieghel der Nederlandscher Audtheyt* (citaat uit de heruitgave van 1784, deel 2, p. 222). Hij voegt er aan toe dat de jaarlijkse Gentse paardenmarkt op halfvasten drie dagen duurde en bezocht werd door *kooplieden uyt Duytsland, meer gewesten. Ook is er jaerlyks eene merkt van peerden en andere beesten op den 9 mey omtrent S. Amandsberg, poorte.**

Goethe in de jaren 1820

Een onverdachte bron is zeker J.W. von Goethe, steevast de grote Goethe genoemd. Die gaf in een discussie over de schoonheid van paarden te kennen dat ook trekpaarden mooi kunnen zijn, zelfs meer karakter vertonen dan sierlijke rijpaarden. Men had het in zijn tijd niet over Belgische trekpaarden (dat land bestond nog niet) en ook nog niet over Brabantse trekpaarden, maar over de paarden van Brabantse voerlui, die blijkbaar ook voordien al internationaal gerenommeerd waren. Het gesprekje met Eckermann, zijn hondstrouwe interviewer en klankbord, gaat als volgt:
"Könnte man nicht auch" sagte ich (Eckermann), "einen Karrengaul (wagen-

paard) schön nennen, wie uns vorhin einige sehr starke vor den Frachtwagen der Brabanter Fuhrleute begegneten (zoals we aantreffen)?”.

“Allerdings”, erwiderte Goethe; “und warum nicht? Ein Maler (schilder), fände an den stark ausgeprägten (uitgesproken) Charakter, an dem mächtigen Ausdruck von Knochen, Sehnen (pezen) und Muskeln eines solchen Tieres wahrscheinlich noch ein weit mannigfaltes (veel menigvuldiger) Spiel von allerlei Schönheiten als an dem mildern, egalern Charakter eines zierlichen Reitpferdes.” (Bron: *Eckermann's Gespräche mit Goethe in den letzten Jahren seines Lebens* (18 april 1827), geciteerd in Stokvis, B. *Het paard in de literatuur*, De Tijdstroom, Lochem (zonder jaartal), p. 116-117; de gesprekken zijn voluit beschikbaar op het internet).

Vollezele

Vollezele, nu deelgemeente van Galmaarden, in het Pajottenland niet zo ver van Henegouwen, herbergt een klein museum dat zonder twijfel een van de sympathiekste in het land is. In het vroegere gemeentehuis(je) wordt de geschiedenis geïllustreerd van de bloeitijd van het Belgisch Trekpaard. Het dorp herbergde in de glorie tijd niet minder dan drie wereldvermaarde hengstenhouderijen. ‘Wereldvermaard’ is hier letterlijk te nemen: in 1910 werden 34.599 Belgische paarden uitgevoerd, waaronder 1600 naar Amerika. De uitvoer strekte van Argentinië tot Rusland.

Een belangrijk aantal van de beste en duurste hengsten waren uit Vollezele afkomstig. Pionier Remi Van Der Schueren, gevestigd in dat dorp, had niet enkel fokkerstalent. Hij begreep dat men het product goed moest promoten en dat gebeurde vooral op internationale tentoonstellingen en wedstrijden. Samen met een tweetal andere hengstenhouders stichtte hij in 1885 de vereniging van het Belgisch Trekpaard. In minder dan geen tijd vormde deze organisatie drie lokale strekkingen, de ‘Kolossen uit de Mehaignestreek’, de ‘Grijzen uit het Nijvelse’ en de ‘Dikke uit de Denderstreek’ om tot een succesvol uniform ras. Van Der Schuerens Orange I en Brillant waren daarin voortrekkers. Het monsterachtig grote succes duurde echter niet veel meer dan een halve eeuw...

Een bezoekje is zonder meer aan te bevelen. Open op zondagen. Voor groepen kan het ook op andere dagen, maar dat moet vooraf aangevraagd worden bij de vrijwilligers die het museumpje open houden (dat kan via de site, gemakkelijk te vinden als je Vollezele en trekpaard intikt op Google). Het rijk gestoffeerde kleine museum laat je toe kennis te maken met de geschiedenis van het Belgisch Trekpaard in al zijn aspecten. Het is als volgt ingedeeld:

Kamer 1: Spierkracht in landbouw, visserij, bosbouw, haven, industrie, leger, transport, ontspanning. Daaraan gerelateerde beroepen: stalknecht, hengstenknecht, veearts, gareelmaker, wagenmaker, hoefsmid, voerman...

Kamer 2: Vollezele: bloeiend kweekcentrum van het Belgisch Trekpaard: kampioenhengst Brillant, belangrijke export, stoeterijen (Haras de Vollezele).

Kamer 3: Paardenkracht: paard optuigen, siertuigen, paard inspennen voor het landwerk.

Kamer 4: Fokkerij: nieuw leven (dekking, stamboeken, stamboom, keuringen).

Kamer 5: Filmzaal: promotiefilmpje van het BTP uit de jaren 1930.

De illustraties hierbij tonen de grote huisvriend van het gezin Stalpaert aan het werk in het mooie Brabantse landschap (foto 2015) en het voorplat van een museumboekje opgesteld door de verdienstelijke stichter van het museum Philippe van Dixhoorn, telg uit een Zeeuws-Vlaams hengstenhoudersgeslacht gevestigd in Vollezele.

Met dank aan Marc Stalpaert, Vollezele

